

Rīgā, 2016. gada 24. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/21

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Jaungulbenes ozolu aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Jaungulbenes ozolu aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā.

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši

aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Jaungulbenes ozolu aleju izzināta, apzinot pieejamo informāciju interneta resursos, kā arī izmantota informācija no Jaunpils pils informatīvā stenda.

3. Alejas aizsardzības statuss

Jaungulbenes ozolu aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Jaungulbenes ozolu alejas kā dabas pieminekļa statusu, aizsardzības un izmantošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”.

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Jaungulbenes aleja atrodas Gulbenes novada Jaungulbenes pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Gulbenes novada integrētās attīstības programma 2011. – 2017. gadam
- Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. – 2030. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030.

Gulbenes novada mājaslapā <http://www.gulbene.lv/lv/doks/snot/139-tp/182-09-nr8> kā daļa no Gulbenes novada teritorijas plānojuma pieejams tikai Jaungulbenes pagasta teritorijas plānojums laika periodam no 2001. – 2013. gadam. Šis plānošanas dokuments uzskatāms par novecojušu, tāpēc atzinumā nav apskatīts.

Gulbenes novada integrētās attīstības programmas 2011. – 2017. gadam esošās situācijas aprakstā Jaungulbenes aleja atzīmēta kā aizsargājams dabas piemineklis saskaņā ar 22.11.2005. MK noteikumiem Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām

alejām”. Attīstības programmas stratēģiskajā daļā kā viena no rīcībām minēta rīcība RV2.2.4. “Dabas un kultūrvēstures resursu izmantošana tūrisma attīstībai”, kuras ietvaros cita starpā paredzēts mērķtiecīgi veidot Gulbenes novada tēlu, izmantojot dabas un kultūrvēstures resursus. Kā viens no vispārējiem plānošanas principiem atzīmēts aizsargāto dabas teritoriju ekoloģisko funkciju un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, rekreācijas un tūrisma iespēju attīstība.

Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014. – 2030. gadam Jaungulbenes ozolu aleja atzīmēta kā aizsargājams dabas piemineklis. Stratēģijā izdalītas Gulbenes novada ainaviski vērtīgās teritorijas un ainaviskie ceļi. Kā ainaviski vērtīga teritorija izdalīta arī Jaungulbenes ainava. Vadlīnijās ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un plānošanai cita starpā noteikts (1) saglabāt novada ainavu daudzveidību un kultūrvēsturisko identitāti (2) plānojot darbību īpaši aizsargājamo un kultūras pieminekļu teritorijās vai to aizsargjoslās, jāņem vērā normatīvo aktu un dabas aizsardzības prasības (3) novada un vietējas nozīmes ainaviski vērtīgajām teritorijām izstrādāt kultūrainavas aizsardzības un attīstības priekšnoteikumus (4) novada teritorijas plānojumā jāattēlo īpaši vērtīgās ainavu telpas, valsts, vietējās un pagastu nozīmes dabas un kultūrvēsturiskie objekti un teritorijas, prasības to aizsardzībai, apsaimniekošanai un apbūves veidošanai. Jaungulbenes teritorija stratēģijā attēlota arī kā novada nozīmes tūrisma vieta. Vadlīnijās kultūrvēsturiski nozīmīgo teritoriju attīstībai un plānošanai cita starpā noteikts, ka tūrisma attīstībai jāturpinās saskaņoti ar dabas un kultūras pieminekļu aizsardzību, liekot uzsvāru uz kultūras, izziņas un rekreācijas tūrismu.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030 un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020 vispārīgi ieskicē Vidzemes mozaīkveida ainavas un kultūrainavas nozīmi, raksturojot to kā neatņemamu kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļu. Vidzemes reģiona aizsargājamās teritorijas un objekti šajos plānošanas dokumentos kopumā raksturoti kā neatņemama Vidzemes reģiona vērtība.

5. Alejas apsekošana

Jaungulbenes ozolu aleja apsekota 2016. gada 28. augustā plkst. 17:05 – 17:27. Apsekošanas laikā ir daļēji mākoņains, mēreni silts laiks bez nokrišņiem.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Jaungulbenes ozolu alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 15. pielikumā. Aleja sākas netālu no Siladzirnavu – Līgo ceļa un Madonas – Gulbenes dzelzceļa krustojuma un turpinās aptuveni 500 m garumā pa Jaungulbenes ciema Ozolu ielu. Aleju pamatā veido vidēju dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (1. – 2. attēls). Alejas beigu daļā stādīti arī vidēju dimensiju oši. Alejai piegulošo teritoriju veido Jaungulbenes ciema apbūve.

1.attēls. Jaungulbenes aleja svētku rotā alejas sākumdaļā pie Madonas - Gulbenes dzelzceļa līnijas. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

2.attēls. Jaungulbenes aleja tās beigu daļā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Jaungulbenes ozolu alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā konstatēta viena īpaši aizsargājamā ķērpju suga – bālā sklerofora *Sclerophora pallida*, kas atzīmēta uz diviem alejā augošajiem ošiem. *Sclerophora* ģints sugām nepieciešami veci, lielu dimensiju platlapju koki (Moisejevs, 2016), alejās *Sclerophora pallida* biežāk atrodama uz ošiem, atzīmētas arī atradnes gobām, kļavām, liepas, tomēr neviena atradne nav atzīmēta uz ozola (autores pers. novērojums). Var secināt, ka sugas tālāka izplatīšanās uz alejā augošajiem ozoliem ir mazticama un sugas izplatīšanos limitē alejā augošo ošu skaits, kas ir neliels. Sugas pastāvēšana alejā lielā mērā atkarīga no atradnes koku saglabāšanas. No minēta izriet, ka Jaungulbenes aleja kopumā ir maznozīmīga no īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa, tomēr tai ir nozīme īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Sclerophora pallida* saglabāšanā vietējā mērogā.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā sastopamās īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Sclerophora pallida* saglabāšanas viedokļa alejā nepieciešams saglabāt sugas atradnes kokus.

9. Alejas kultūrvēsture

Jaungulbenes ozolu aleja pieder pie Jaungulbenes muižas laika apstādījumiem (3.attēls). Jaungulbenes muižas pils uzcelta 1878. gadā muižas īpašnieka Oto Vilhelma Leopolda fon Tranzē (1806 -1879) laikā. Iespējams, tieši ap šo laiku ir stādīta arī aleja. Jaungulbenes muižas alejas noteiktas kā aizsargājams dabas piemineklis arī pirms 1940. gada, kad tās ar valdības 1926. gada 3. februāra rīkojumu iekļautas sarakstā Nr. 8 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Nemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu atradnēm, alejas kultūrvēsturisko nozīmi un ainavisko situāciju, ieteicams aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Gulbenes novada integrētās attīstības programma 2011.-2017. gadam. Apstiprināta ar Gulbenes novada domes 2011. gada 25. augusta sēdes lēmumu (protokols Nr.12, 19.§). Izstrādātājs: Gulbenes novada domes Attīstības un īpašumu nodaļa. Pieejama: <http://www.gulbene.lv/lv/doks/pld/232-att11-17/366-att17>

Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. - 2030. gadam. Apstiprināta ar Gulbenes novada domes 2016. gada 25. februāra sēdes lēmumu (protokols Nr. 2, 11. §). Izstrādātājs: Gulbenes novada dome. Pieejama: <http://www.gulbene.lv/lv/doks/pld/1525-strat30>

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Moisejevs.R.2016. Ķērpju indikatorsugu rokasgrāmata dabas pētniekiem, Daugavpils: Daugavpils Universitāte, 70 lpp.

Jaunpils pils. Informatīvā stenda materiāls.

Saraksts Nr. 8 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1926. gada 3. februāra rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1926. gada 3. februārī, Nr. 28. Pieejams: www.periodika.lv

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;

sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.